

Промова владики Бориса Гудзяка на врученні Національного ордену Почесного Легіону Французької Республіки

7 травня 2015, Париж, Резиденція Сенату

Приймаю цю високу нагороду зі смиренням і певним збентеженням. Орден кавалера Почесного Легіону присуджується за видатні цивільні заслуги або підтверджені виняткові військові дії. У Франції я зовсім недавно (з грудня 2012 року), заслуг ще великих не може бути, навіть ще не зовсім добре говорю французькою. Не відзначився військовими подвигами ні тут, ні в Україні. А найгірше, як на кавалера, зовсім не вмію їздити верхи.

Розуміючи, що це відзначення — вияв уваги до представника українців, в час коли Україна переживає великий виклик і потребує великої солідарності, висловлюю Республіці глибоку вдячність. За цю увагу і солідарність дякую Президентові Франції Франсуа Оланду, Міністру закордонних справ Лорану Фабіусу і Надзвичайному та Повноважному послу Франції в Україні Алену Ремі.

Приймаючи нагороду у цьому родинному теплому товаристві, ділю її з тими, хто перебуває в менш комфортних умовах.

Тому, якщо зволите, цей орден приймаю від імені десятків тисяч українських воїнів, що зараз безстрашно захищають не лише гідність, незалежність та територіальну цілісність України, але й гідність і цінності всієї Європи, зокрема і Франції. З вдячністю згадую їх жертву та жертву Героїв Небесної Сотні, що загинули в лютому 2014 року на Майдані. З мільйонами вони відстоювали своє право вибирати майбутнє, право на свободу, право на гідність. Вони жили і вмирили в душі *fraternité, egalité, liberté*.

Як присланий до Франції з України згадую великі постаті минулого, які нас супроводжують. Майже 1000 років тому, князь Ярослава Мудрий вирядив свою дочку Анну з України з місією єднання Київської Русі з Францією. Анна стала королевою Франції, жила вона в Санлісі, розвивала широку політичну і духовну діяльність та дала цій країні довге королівське потомство. У цих днях в Санлісі, згадуватимемо Анну і тисячоліття мучеництва (+1015) святих князів Бориса і Гліба – братів Ярослава, рідних дядьків Анни.

Вони, як перші канонізовані святі української землі, вже в XI столітті увійшли в історію народу і Церкви радикальною духовною, соціальною поставою ненасилля. Борис і Гліб відмовилися боротися за княжий престол з рідним братом. Через братню любов вони відмовилися відповісти насиллям на насилля і загинули від руки свого брата. Їх постаті та постава промовисті сьогодні, як ніколи. Промовляють вони, зокрема, до тих, які покликаються на Київську спадщину. Вони з вічності безстрашно промовляють до тих, які пропагують агресію і захват.

З цієї святочної нагоди дозвольте поділитися з вами певними міркуваннями і почуттями – українця, що народився в США, якого Провидіння провадило від континенту до континенту, від країни до країни, який сьогодні служить як єпископ у Парижі.

Призначення до Парижа було для мене несподіванкою, за яку я Богові, Церкві і Франції вдячний. Моя вдячність зростає щодня. Вдячний я за прийняття, за добрі слова, за *benediction*. Ми всі люди хочемо бути “прийнятими.” Ми всі, малі і великі, потребуємо бути приналежними, бути частиною чогось більшого. Сьогодні, я чуюся особливо прийнятий Республікою, французами, усіма Вами.

Першу оцінку моєї особи Франція проводила, коли відбувався процес призначення іноземця на Паризьку катедру. При випадковому, першому знайомстві з послом Аленом Ремі він мені спонтанно сказав: “Я Вас знаю. Ви майбутній єпископ у Франції. Процес перевірки пройшов.”

Я розумію, що це неабиякий привілей приїхати з іншої країни, бути “прийнятим” і служити у Парижі, у славетній Французькій Республіці. Те, що за такий короткий час Республіка зволила відзначити єпископа для українців Орденом Почесного Легіону, є для мене справді зворушливим знаком приналежності.

В особистих розмовах від самого початку нашого спілкування з Послом Ремі, я висловлював своє бажання стати громадянином Франції. Якщо колись Республіка зволисть прийняти моє подання, я це вважатиму привілеєм, покликом до ще ревнішого, творчого і смиренного служіння.

Чому я говорю про смирення в цих обставинах? Сьогодні це поняття вважають не до кінця актуальним чи привабливим. Смиренність скерована вниз, до землі до “humus-y,” а ми, взагалі, хочемо спинатися вверху, до висот. Ми прагнемо олімпійських ідеалів і послуговуємося олімпійським гаслом: “Citius, Altius, Fortius!” (plus vite, plus haut, plus fort). Уся наша освітня система, наш бізнес, політика і міжнародні стосунки великою мірою побудовані на конкуренції. Я маю виграти. Ми маємо перемогти. Надто часто формулою успіху вважається гра з нульовою сумою – якщо я виграю, ти програєш, або ж якщо виграєє ви, то неодмінно програємо ми.

Ідеологічні тоталітарні системи, світові війни і сучасні воєнні і міжрелігійні конфлікти впливають з такого світосприйняття: ми переможемо вас. Як любитель спорту і ревнитель якості в науці і служінні, я очевидно підтримую стремління до кращого. Але хотів би підкреслити пропозицію, що наше покращення не мусить бути коштом іншого. Зріст мого ближнього повинен бути приводом для моєї радості. Зрештою, своєю присутністю Ви свідчите про цей шляхетний принцип.

Взагалі еталоном для членів Церкви є слова Ісуса: “хочеш бути першим, стань останнім; хочеш врятувати своє життя, мусиш його втратити; зерно мусить вмерти, щоб дати плід.” Наскільки ми, християни, ці слова впроваджуємо в життя?

Ми всі бажаємо йти вверху, змагаємося, щоб підніматися, а Христос йшов вниз, жив жертвенно. [У цьому світлі ми шануємо героїв, що діяли за принципом «Немає більшої любові за ту, коли хто душу свою кладе за друзів своїх». Але лишається не простим завданням впроваджувати парадокс смирення у щоденне життя.]

Непросто долати нездорову конкурентність і бажання перемогти за рахунок поразки іншого. Для мене залишається дороговказом світлий приклад Жана Ваньє, який тут у Франції, для світу і для мене особисто відкрив дар осіб з особливими потребами. Великий статурою і духом, з малого Trosly біля Compiègne Ваньє показав нам, скільки можна навчитися і відкрити, якщо зігнути, умалитися, щоб прислухатися і тоді побачити гідність тих, яких суспільство зазвичай маргіналізує. У цьому дусі промовляє до нас своїми жестами єпископ Риму Франциск. Властиво, готовність бути, жити з малими, їм служити, є характеристикою великих людей.

Ми прагнемо великого, проте часом «велике» не означає досягнень якихось гігантських масштабів. “Велике” – це зробити шедевр зі свого малого життя. Бути великим слухачем, великим любителем тих, хто є поруч. Жити в повноті до можливостей свого життя так, щоб вінця трішки переливалися. Наповнити межі можливого.

[Такі слова і приклади проливають світло на єпископське служіння. Сьогоднішні добрі слова і благословення, тепла дружня атмосфера для мене — зізнаюся вам дуже щиро — є заохотою радикальніше йти шляхом проти течії, старатися бути близьким до ближнього. Радію, що зі мною

погодилися розділити моє життя в Парижі молоді люди, що ділять зі мною прості щоденні обов'язки, радощі, переживання. (У моїй єпископській резиденції живе 9 осіб і їх середній вік 24.2 роки!)]

Отримавши призначення від папи Бенедикта стати українським єпископом в Франції, я замислився над тим, що я, Україна і моя Церква можуть запропонувати Франції, Бельгії, Швейцарії? Остаточо, ми тут маленьке, доволі маргінальне явище. Який можемо ми зробити внесок до багатющої скарбниці французького життя?

Першу відповідь — що взагалі емігранту–маргіналу це можливо — знайшов в історії простого рибалки Симона-Петра, галилейського маргінала з палестинської провінції великої Римської імперії. Які були шанси цього маргінала-рибалки щось запропонувати 2–мільйонному столичному місту в мармурі, сенаторам, легіонерам на колісницях? Напевно його стартова позиція була слабша, ніж наша в Парижі. Над цим я задумався в соборі його імені. Виявляється, шанси таки були...

Відповідь є також в історії Української Греко-католицької Церкви, що відмовилася від морального компромісу, співпраці з тоталітарним режимом, була цілковито заборонена в 1946–1989 роках. За це ціна була висока: ув'язнення усіх єпископів і сотні священників; сотні тисяч вірних заслани до Сибіру; катакомби – маргіналізація на два покоління. Але на цих маргінесах народилися важливі пропозиції. Сьогодні, завдяки мужності свідків минулого, голос цієї спільноти ясно і переконливо обстоює гідність усіх громадян, незалежно від конфесії, помагає їм долати корупцію. Це свідчення поважають усі люди доброї волі.

Відповіді знайшов і на Майдані і знаходжу у змаганнях за правду, що зараз тривають, в Україні, на Близькому Сході, і в багатьох країнах світу.

Події давньої і близької історії, останніх двох років знову і знову переконують, що Україна має чим поділитися зі Сходом і Заходом. Українці покликані допомогти росіянам захищати свою гідність. Вони віддають своє життя за цінності, які в Західній Європі інколи забуваються. Вірю, що в тому, що я призначений зі сходу на служіння в Франції, є вищий замисел і нагода формулювати свіжі і творчі пропозиції.

Не йде мова про глобальні плани і стратегії. Назарянин, мученики XX і XXI століття, Жан Ваньє, папа Франциск свідчать про глибокі істини щодо людських стосунків і способу життя, що потребують в кожному контексті і в кожних обставинах переосмислення і нового застосування.

Україна має що запропонувати Сходу і Заходу, адже вона по-особливому відкриває дар мучеників і маргіналізованих - тих, які відмовляються підняти меч на брата як князі Борис і Гліб, тих, хто тихо протистоїть режимові як вірні УГКЦ, тих, хто місяцями у холодні ночі і дні стоїть на головній площі країни, як сотні тисяч майданівців, тих, хто з дерев'яними щитами біжить на кулі снайпера, як Герої Небесної Сотні, серед них викладач УКУ Богдан Сольчаник. З українцями Європа по-новому відкриває ті цінності, на яких збудована, за які варто померти і згідно з якими варто жити.

Сьогодні ми по-новому осмислюємо міжнародні стосунки в світлі свідчення Шумана, де Голля, Аденауера та інших творців Європи, яка десятиліттями жила в мирі, і що означає бути Церквою в контексті *laïcité*, де погляди і свобода совісті і слова усіх повинні бути пошановані.

У час страху – війни в Україні, терористичних замахів в Парижі – ми потребуємо рівних, радісних соціальних стосунків. Ми прагнемо не виснажливої конкуренції, а гри з позитивною сумою – де немає переможців і переможених. Ми хочемо близьких невіртуальних відносин, живого контакту, правдивого взаємного служіння.

Наше життя коротке. «Спішімо любити» писав польський поет і священник Ян Твардовський. Ми не маємо часу на конфлікти, бо покликані йти від слави до слави, святкувати дар життя і дар співжиття. Сьогодні ми маємо нагоду це робити, переступаючи кордони країн, культур, рас і конфесій. У Франції для українського греко-католицького єпископа для цього є особлива нагода та передумови. Париж у ХХ столітті, мабуть, був епіцентром східно-західного екуменізму. І приклад парижан різних національностей і конфесій для нас залишається орієнтиром.

Цей орден для мене є знаком дружби. Глибокі історичні гасла республіки – свобода, рівність і братерство – для мене особливо проявляються у феномені міжособистісної дружби. Може це надто фамільярно і відверто, але я ділюся тим, що я відчув дружню руку від Міністерства закордонних справ Франції, зокрема Посла Ремі, велику підтримку кардинала Вен-Труа і сьогоднішнього президента конференції єпископів Франції, як і всіх єпископів нашої країни і тепло багатьох людей – української спільноти у Франції і французів різного походження і віровизнання.

Сьогоднішній щедрий жест республіки, ваша присутність, всі добрі слова, обійми і усмішки нехай будуть заохотою для нас працювати, служити і просто бути у мирі і в радості.

Для цього ми створені і покликані, і до цього ми властиво зобов'язані. Саме таким паломництвом я б хотів ділитися з тими, хто бажає крокувати разом.

Глибоке всім спасибі, що сьогодні можу бути з вами.

І тепер, отримавши орден, буду пробувати сісти на коня!